

VINITI egyedül nem képes erre, hisz az ő fő feladata a világirodalom feldolgozása.

Úgy tűnik, hogy az információs technológia három szakaszára kell irányító szervezet találni. Így a VINITI a felfelé áramló információ feldolgozását irányítaná; ebben van a legnagyobb tapasztalata és a legképzettebb szakembergárdája.

Az egész információs ciklusban a fő helyre az információ felhasználása kerül. Itt is szükség van egy irányító szervre, ez a legnagyobb tapasztalatokkal és tekintéllyel rendelkező ágazati információs intézetek egyike lehetne.

A gazdaságirányítás átalakítása magában foglalja az irányítás regionális és ágazati elveinek összehangolását. A regionális szervek új funkciójukhoz megfelelő információs támogatást igényelnek. Ezért

megfontolandó, hogy a regionális információs szervek közül melyik kapjon felhatalmazást e terület irányítására.

Végül át kell alakítani az országos automatizált információs rendszer programját. Elfordulva a mennyiségi szemlélettől, az erők összpontosítására kell törekedni. A programnak az országos információs rendszer átalakításában felmerülő aktuális problémákat kell megoldania, a fent említett irányító szervek közreműködésével.

/SUMAROKOV, L. N.: Perestrojka i sistema naučno-tehničkoj informacii. = Naučno-tehnička informacija, Ser. 1. 9–10. sz. 1987. p. 2–5./

(Viszocsekné Péteri Éva)

A gazdasági mechanizmus reformja Csehszlovákiában is megköveteli a tudományos-műszaki-gazdasági információs tevékenység átértékelését

Hasonlóan más szocialista országokhoz, Csehszlovákiában is megérett a helyzet a gazdasági mechanizmus reformjára, vagy ahogy ők nevezik: átalakítására. Itt ugyancsak az a fő feladat, hogy a vállalatok önállóvá váljanak, illetve ami ezzel jár: a piac közbejöttével és szabályozó erejénél fogva saját felelősségükre működjenek.

Az információs szolgáltatások szempontjából ebben az átalakulásban két mozzanatot kell különös figyelemben részesíteni:

1. A központi irányító szervek funkcióinak köre várhatóan beszűkül, ám ez a beszűkülés egyszersemind tevékenységük elmélyülésével fog járni. Másként szólva: e szervezetek munkájának középpontjába a népgazdaság fejlődésének koncepcionális és stratégiai kérdései kerülnek majd.
2. Az egyre önállóan gazdálkodó vállalatoknak "tájékozódóképességre" kell szert tenniük.

Az információs tevékenység egyik elsődlegesen preferált fejlődési irányának a prognóziskészítő és az elemző tevékenységet kell kijelölni. Az utóbbi néhány évben bebizonyosodott, hogy az információs rendszer tud ilyen produktumokkal szolgálni. Mindazonáltal e produktumok többségére bizonyos "gyermekbetegségek" a jellemzők. Így — egyebek mellett — nem eléggé szisztematikusak, nem hasznosítják komplexen a hozzáférhető információkat,

különbé — esetleges és mellékes szempontokat előtérbe toló — megközelítésekkel élnek. Némely információs központ egyenesen igen kevésbé ismeri az ország fejlődését és tényleges szükségleteit. Hogy a felsorolt hiányosságok megszűnhessenek, nemcsak belátásra van szükség, hanem fejlesztésre is. Világosan kell látni: a prognosztizálás és az elemzés (mennyiségileg és minőségileg egyaránt fokozódó) követelményeinek csak a kellően kifejlesztett ágazati és szakosított információs központok és operatív adatbázis-vállalkozások tudnak megfelelni.

A vállalati tájékozódás kibővítésében és korszerűvé tételében a helyi információs szervezeti egységek megerősítése vagy — néhol — életre hívása ugyan nem kis feladat, de semmi esetre sem a legnagyobb, a legnehezebb. Ahhoz, hogy ezek a helyi szervezeti egységek eredményesen tevékenykedhessenek, a vállalati információellátó rendszereket kell nem is annyira életre hívni, mint inkább modernizálni. Ebben mindenekelőtt a meglévő iparági központok válnak érdekeltté. Nekik a jövőben, ellentétben a mai szokással, nem bibliográfiai információkkal kell "bombázniuk" a vállalatokat, hanem — különféle szakosított és faktografikus szolgáltatásokat létesítve — elemző tanulmányokhoz felhasználható információkkal.

A vállalatokhoz eljuttatandó információ jellegében is változásoknak kell bekövetkezniük. Úgy tűnik ugyanis, hogy a vállalati szféra holnapjaiban az alábbi információs válfajokra lesz mindenekelőtt szükség:

- ◆ Információkkal kell megalapozni a vállalatok innovációs programjait. Ehhez olyan információk kellene, amelyek tükrében a vállalatok megbízonyosodhatnak termékeik *műszaki-gazdasági* színvonaláról.
- ◆ Információs segítséget kell adni a vállalatoknak ahhoz, hogy *technológiai* színvonaluk javításával is korszerűsíthessék termelésüket.
- ◆ Nagyon fontossá válnak az *anyagokkal kapcsolatos* információk. E téren rohamos a fejlődés, ezért elengedhetetlen, hogy a vállalati konstruktőrök és technológusok informáltsága naprakész legyen.
- ◆ A vállalatok – különösen a nemzetközi piacokra lépők – a jövőben meg sem moccanhatnak *kereskedelmi-közgazdasági* információk nélkül.

Az önálló információs intézmények jogi státusának esetleges megváltozása eddig nem került napirendre. Am az előkészületben lévő vállalati törvény előbb-utóbb ennek végiggondolását is szükségessé teszi. A törvénytervezet egyik, a “közhasznú vállalatokat” elrendelő cikkelye mindenesetre alkalmas-

nak látszik arra, hogy hatálya az információs központokra is kiterjedjen. Ez – e központok munkájának jellegéből következően – “testhezálló” megoldásnak látszik.

Nehezebbnek tűnik annak megoldása, hogy az új körülmények közepette a központi információs intézmények miként és miből “éljenek meg”, különösen ami a devizális eszközökhöz való hozzáférésüket illeti. Miközben hangsúlyozni kell “önfenntartó képességük” fokozásának szükségességét, hiba lenne, ha kizárólag önfinanszírozás alapján kellene működniük. Ahhoz, hogy funkcióiknak a kívánt mértékben és színvonalon tudjanak eleget tenni, az állami dotálásnak is “meghatározott szerepet kell játszania”.

/KUBÍK, J.: VTEI v podmínkách přestavby hospodářského mechanismu. = Československá informatika, 29. köt. 11. sz. 1987. p. 305–307./

(Futala Tibor)

Hogyan tovább a lengyel tudományos-műszaki információs rendszer fejlesztésében?

Lengyelországban még mindig nagy reményeket fűznek a tudományos-műszaki információs rendszer törvényi szintű szabályozásához, illetve ennek alapján a rendszer központosított irányításához és fejlesztéséhez. Ennek bizonyítéka, hogy a Tudományos és Műszaki Fejlesztési Bizottság (Komitet do spraw Nauki i Postępu Technicznego) 1986 végén tartott plenáris ülésére három információügyi dokumentumot is előterjesztettek. Ezek a következők voltak:

- ◆ a lengyel információpolitika alapelvei,
- ◆ az információs törvény tervezete,
- ◆ a tudományos-műszaki információs rendszer 2000-ig szóló fejlesztésének irányelvei.

Az információpolitikai alapelvek az információs tevékenységet a társadalmi-gazdasági fejlődés szerves részeként és a termelékenység növekedésének elengedhetetlen feltételeként kezelik.

Az információs törvény tervezete az országos információs rendszer kialakításának és működésének, az információs tevékenység finanszírozásának, továbbá a tájékoztató szakemberek társadalmi státusának legfontosabb kérdéseire tesz rendezési javaslatot.

A rendszerfejlesztési irányelvek a legkonkrétabbak. Abból indulnak ki, hogy a tudományos-műszaki információs rendszer elmaradottsága mind a potenciális szükségletekhez, mind a nemzetközi színvonalhoz mérve akkora, hogy feltétlenül fejlesztési prioritást kell számára biztosítani. A nyolcvanas évek elején átélt társadalmi-gazdasági válságot az információs rendszer az átlagosnál jobban szenvedte meg. Így: az információs intézmények és munkahelyek 22%-a megszűnt, több mint háromezer információs munkatárs hagyta el a pályát. A rendszer fejlesztésének és irányításának feladatát továbbra is az államnak kell magára vállalnia: a “mindenki a maga informáltságáért felel” jelszó nem állja meg a helyét. Ez utóbbival minden fejlett ország gyakorlata ellentétes.

Szelektív (sőt: nagyon szelektív) fejlesztéssel 2000-ig hét nagy programot kell a tudományos-műszaki információs rendszer keretében megvalósítani:

1. Az NTMIR-rel való együttműködésben, vele harmonizálva ki kell alakítani az országos adatbázisközpontot. Ehhez – a rendelkezésre álló feltételek gondos hasznosításával – már 1987-ben hozzá lehet kezdeni.